

Magdalena JASIŃSKA¹, Jerzy BAŁDYGA¹, Michael COOKE², Adam KOWALSKI³

e-mail: m.jasinska@ichip.pw.edu.pl

¹Zakład Inżynierii i Dynamiki Reaktorów Chemicznych, Wydział Inżynierii Chemicznej i Procesowej, Politechnika Warszawska, Warszawa²School of Chemical Engineering and Analytical Science, the University of Manchester, Manchester, UK³Unilever Research & Development, Port Sunlight, UK

Badanie mikromieszania płynów w mieszalniku typu rotor-stator z wykorzystaniem złożonych reakcji testowych

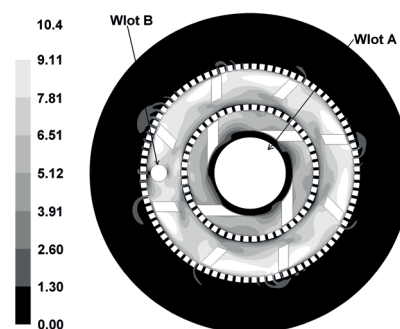
Wstęp

Układy złożonych, testowych, homogenicznych reakcji chemicznych wykorzystywane są często do identyfikacji stanu wymieszania płynów w różnego typu mieszalnikach i reaktorach. Reakcje złożone stosuje się dlatego, że selektywność ich przebiegu zależy od historii procesu mieszania. Układ testowy powinien składać się z co najmniej 2 konkurujących ze sobą reakcji [1]. Warunkiem czułości na mieszanie jest, aby jedna z reakcji była niemal nieskończenie szybka, natomiast druga winna charakteryzować się wartością stałej czasowej porównywalną do poszukiwanej stałej czasowej mieszania. W obecnej pracy do identyfikacji mikromieszania w mieszalniku typu rotor-stator zastosowano układ reakcji szeregowo-równoległych zachodzących między 1- i 2-naftolami oraz solą kwasu sulfofenylodizoniowego. Należy podkreślić, że do tej pory wspomniany układ reakcji testowych był z powodzeniem stosowany do badania mieszania w wielu typach urządzeń: począwszy od reaktora zbiornikowego z mieszadłem [2], poprzez mieszalniki statyczne [3], a skończywszy na mikroreaktorze [4] i mieszalniku rotor-stator [5]. Obecne badania stanowią kontynuację prac prowadzonych przez autorów [5]. Rozważana reakcja przebiega wg następującego schematu [1]: $A + B \xrightarrow{k_{1p}} p-R$, $A + B \xrightarrow{k_{1o}} o-R$, $p-R + B \xrightarrow{k_{2o}} S$, $o-R + B \xrightarrow{k_{2p}} S$, $AA + B \xrightarrow{k_3} Q$ gdzie A reprezentuje 1-Naftol, AA 2-Naftol, B oznacza sól diazoniową, $o-R$ i $p-R$ to barwniki monoazowe otrzymane z 1-Naftolu, S to barwnik bis azowy z 1-Naftolu, natomiast Q to barwnik monoazowy otrzymany z 2-Naftolu. Parametrem informującym o stanie wymieszania jest w tym przypadku selektywność zdefiniowana jako ułamek substratu B bądź w produkcie Q bądź S w stosunku do całkowitej ilości będącego w niedomiarze substratu B : $X_Q = c_Q / (c_{or} + c_{pr} + c_Q + 2c_S)$, $X_S = 2c_S / (c_{or} + c_{pr} + c_Q + 2c_S)$.

Badania doświadczalne

Mieszalniki typu rotor-stator należą do grupy urządzeń o bardzo wysokich szybkościach ścinania, które uzyskuje się poprzez bardzo wysokie szybkości obrotowe wirnika umieszczonego w niewielkiej odległości od tzw. statora czyli nieruchomego, perforowanego ekranu. Taka geometria i takie wartości szybkości obrotowych wirnika zapewniają lokalnie wysokie wartości burzliwej szybkości dyssypacji energii. Oczywiście należy pamiętać, że tak wysokie szybkości obrotowe wymagają jednocześnie dużych mocy. W artykule przedstawiono badania mieszania wykonane w mieszalniku *Silverson 150/250 MS* przeznaczonym do pracy ciągłej. Mieszalnik taki wyposażony był w dwa wirniki o średnicach zewnętrznych $3,82 \cdot 10^{-2}$ m i $6,34 \cdot 10^{-2}$ m. Ekran wewnętrzny składał się z 6 rzędów 50 kulistych otworów każdy o średnicy otworu $1,59 \cdot 10^{-3}$ m, podczas gdy ekran zewnętrzny to 7 rzędów złożonych z 80 kulistych otworów o średnicy otworu $1,59 \cdot 10^{-3}$ m. Na rys. 1 zaznaczono miejsca zasilania dwóch reagentów. Średnica rurki wlotowej reagenta A wynosiła $d_A = 22,22$ mm, podczas gdy średnica rurki wlotowej reagenta B $d_B = 5,15$ mm. W przeprowadzonej serii doświadczeń stosowano następujące warunki:

Do określenia stężeń poszczególnych składników w analizowanej próbce wykorzystano metodę spektrofotometryczną, polegającą na pomiarze absorbancji badanej próbki w zakresie VIS widma elektromagnetycznego, natomiast rozdzielenie i przeliczenie całkowitej absorban-

Rys. 1. Profil prędkości, v [m/s], geometria i wloty reagentów dla $N = 3000$ obr/min

Tab. 1. Warunki doświadczalne dla reakcji *Bourne'a*

T [°C]	pH	Q_A [kg/h]	Q_B [kg/h]	α (Q_A/Q_B)	c_A [mol/m ³]	c_{AA} [mol/m ³]	c_B [mol/m ³]
25	9,9	360	24	15	1,2	1,2	15

cji na stężenia analizowanych barwników wykonano z wykorzystaniem standardowej wieloparametrowej regresji liniowej oraz opublikowanych w literaturze współczynników ekstynkcji [2].

Stężenie każdego ze składników (barwników) określano poprzez pomiar całkowitej absorbancji próbki dla kilkunastu wartości długości fali w zakresie między 350 a 700 nm (z 2 nm skokiem). Całkowita absorbancja dana jest zależnością

$$A = \varepsilon_1 c_1 l + \varepsilon_2 c_2 l + \varepsilon_3 c_3 l + \varepsilon_4 c_4 l \quad (1)$$

gdzie ε – współczynnik ekstynkcji, c_i – stężenie każdego ze składników, l – grubość kuwety pomiarowej.

Jednym ze sposobów weryfikacji błędów doświadczalnych jest sprawdzenie bilansu masowego. Bilans masy opierał się na pozostającym w niedomiarze reagentu B (sól diazoniowa).

Wyniki uzyskane w doświadczeniach zaprezentowano w tab. 2.

Tab. 2. Wyniki doświadczeń

N [obr./min]	X_S [-]	X_Q [-]	Bilans masy [%]
3000	0,0591	0,1239	97,0
3000	0,0612	0,1327	96,4
5000	0,0471	0,0837	94,2
5000	0,0195	0,0865	93,2
7000	0,0534	0,0713	99,5
7000	0,0530	0,0693	98,1

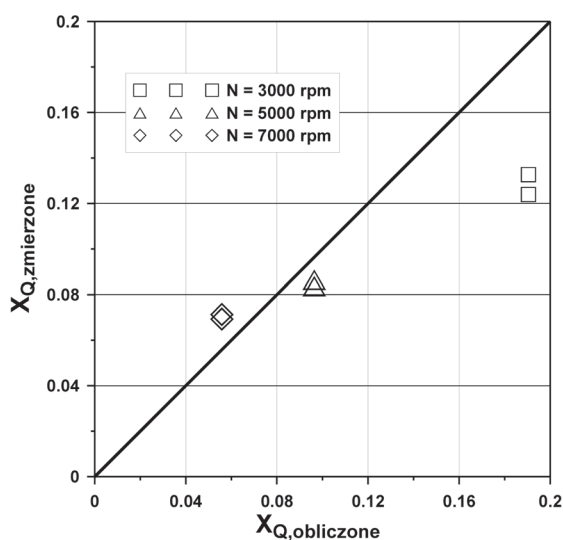
Wyniki i dyskusja

W pracy podjęto próbę interpretacji wyników doświadczalnych z zastosowaniem modeli mieszania połączonych z obliczeniową mechaniką płynów (CFD). Takie podejście obejmuje określenie pola przepływu oraz stężeń poszczególnych składników dla rozważanego mieszalnika. Hydrodynamikę symulowano w układzie 2-wymiarowym przy wykorzystaniu standardowego modelu k - ε , stosując metodę MRF do sy-

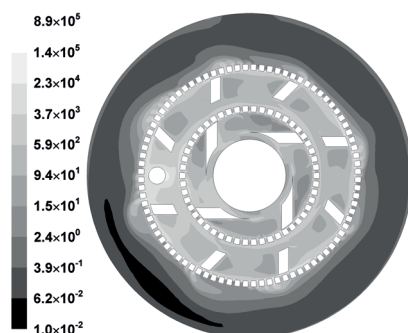
mulacji ruchu wirnika. Siatka niestructuralna zawierała około 200000 komórek.

Rys. 2 prezentuje porównanie wartości selektywności produktu Q uzyskanych w pomiarach oraz wyników obliczeń dla trzech wartości szybkości obrotowych rotora wewnętrznego i zewnętrznego: $N = 3000$, 5000 oraz 7000 obr/min. Przykładowe wyniki obliczeń obejmujące profile prędkości, profile szybkości dyssypacji energii oraz rozkłady stężenia jednego z substratów (A) i produktów (Q) przedstawiono odpowiednio na rys. 1, 3-7.

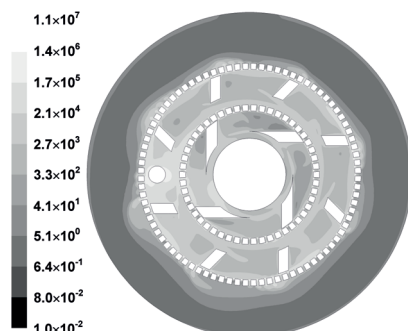
Na rysunkach obserwujemy silny wpływ szybkości obrotowej rotora na pole przepływu, parametry burzliwości oraz stężenia poszczególnych reagentów. Zaprezentowane wyniki pokazują również że model 2-wymiarowy, stanowiący uproszczenie układu 3-wymiarowego, przewiduje zbyt duże wartości selektywności dla niskich szybkości obrotowych rotora. Prowadzi to do wniosku, że wskazane jest modelowanie z wykorzystaniem układu 3-wymiarowego. Jest to jeden z kierunków dalszych prac związanych z omawianym zagadnieniem.

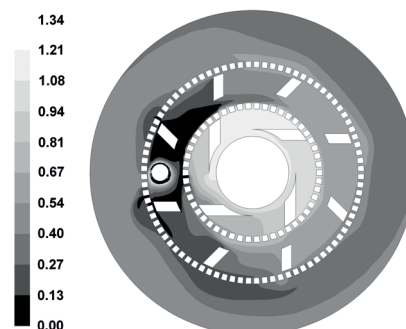
Rys. 2. Selektowność X_Q . Porównanie wyników doświadczeń z wynikami obliczeń

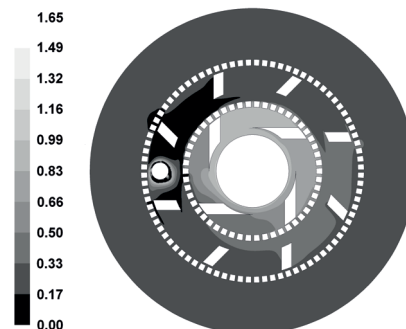
Rys. 3. Profil szybkości dyssypacji energii, ϵ [m^2/s^3], dla $N = 3000$ obr/min

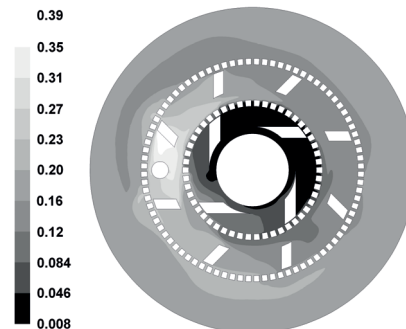
Rys. 4. Profil szybkości dyssypacji energii, ϵ [m^2/s^3], dla $N = 7000$ obr/min

Rys. 5. Profil stężenia substratu A , c_A [mol/m^3], dla $N = 3000$ obr/min

Rys. 6. Profil stężenia substratu A , c_A [mol/m^3], dla $N = 7000$ obr/min

Rys. 7. Profil stężenia produktu Q , c_Q [mol/m^3], dla $N = 3000$ obr/min

Wnioski

1. Przedstawione wyniki pokazują, że zastosowany w pracy układ złożonych reakcji testowych może być z powodzeniem wykorzystany do opisu mieszania na skalę molekularną w mieszalnikach typu rotor-stator.
2. Warunki doświadczalne zostały dobrane prawidłowo. Obie selektywności X_Q i X_S pozostają czułe na mieszanie w badanym zakresie szybkości obrotowych wirnika.
3. Zgodnie z oczekiwaniami wartości selektywności X_Q i X_S są monotonnymi, malejącymi funkcjami częstości obrotowej wirnika.

LITERATURA

- [1] J. Baldyga, J.R. Bourne: Turbulent mixing and chemical reactions. Wiley, Chichester 1999.
- [2] J. Lenzner: Der Einsatz rascher, kompetitiver Reaktionen zur Untersuchung von Mischeinrichtungen. Ph.D. Thesis No. 9469, ETH Zürich, 1991.
- [3] J. Baldyga, J.R. Bourne, S.J. Hearn: Chemical Engineering Science **52**, 457 (1997).
- [4] K. Malecha, L. Golonka, J. Baldyga, M. Jasińska, P. Sobieszuk: Sensors and Actuators B: Chemical **143**, 400 (2009).
- [5] J. Baldyga, A. Kowalski, M. Cooke, M. Jasińska: Chemical and Process Engineering **28**, 867 (2007).

Część pracy sfinansowano w ramach grantu Royal Society.